

ТАНЕКЕ

1

ISSN 0134-2266

1992

1991

Barbie

diskol

Haloo, armsad sõbrannad ja sõbrad!

Usun, et võin juba niimoodi teie poole pöörduda. «Tähekes» toimetusest kuulsin, et minust on huvitatud väga paljud tüdrukud ja poisid Eestimaal. Niisiis — uuemad uudised.

Nagu te teate, on talv ka väikeste ning suurte pidude aeg. Eelmine kord olin ma koos Keniga maskiballil. Ma loodan väga, et mu ballikleit meeldis teile sama hästi kui Kenile! Jõuluaeg ja ballid on nüüd möödas, kuid tantsida ja lõbutseda tahame me ikkagi. Tõsi küll, nüüd mitte enam nii pidulikult.

Täna õhtul lähen ma oma sõbrannaga diskole, sest mulle meeldib väga tantsida ja muusikat kuulata. Kas ka teile?

Kõik imetlevad alati minu šikke rõõmsamoelisi diskokleite. Viimane kord võtsime me Christie ja Midge'iga ansambli kitarrid ja hakkasime ise muusikat tegema. Te ei suuda ette kujutada, kui vaimustatud kõik olid!

Ka teie võite meid praegu fotolt imetleda. Eks me näeme seal toredad välja küll! Meie kleidid on kirjust küütlevast kangast ja mustrid teksarõivastel säravad hämaras nagu võlumaailm. Kui te nüüd kodus ise muusikat teete või kasseti kuulate, siis võite ette kujutada, et olete ka tõelisel diskol.

Niisiis — läheb lahti! Tundke koos minuga rõõmu kenast diskoõhtust.

Et seekord auhind võita, tuleb teil osaleda moekonkursil. Kes mõtleb välja ilusa diskokleidi, mida te ise meelsasti peol kannaksite?

Kleidi kavand saatke toimetusse joonistusploki suurusel lehel.

Auhinnad on fantastilised:

I koht: ansambel — Barbie, Midge ja Christie

II ja III koht: kummalegi üks disko-Barbie

IV—VI koht: igaühele kauamängiv heliplaat diskomuusikaga.

Võistlustööde ärasaatmise viimane tähtaeg on 8. veebruar.

200109 Tallinn, Pärnu mnt. 67a «Täheke», Barbie

Esimesed Barbie-küsimused tõid oktoobrikuus toimetusse tohu tu post, üle 14,5 tuhande kirja. Et vastajaid oli nii palju, loosisime lubatud kümne nuku asemel välja kaksteist.

Ja siin need õnnelikud Barbie-saajad ongi:

MERILIN SERG ja SIRLE MÖTTUS Tartust, RELIA AREN Tartumaalt, KAIRI JOONA Valgamaalt, TRIIN KIBAR Haapsalust, LUIGE KELDER Põlvamaalt, KADI VUTT ja MAIT METSA Järvamaalt, LIINA LELOV Pärnemaalt, INGE RANDMA Tallinnast, LIINA VALT Viljandist ja PRIIT KALLION Antslast.

Palju õnne!

JÜRI RANT
Lumekirjad

Õhtupimedaks jäi lumesadu järele. Paks valge vaip kattis katu-
seid, õuemuru, vanaisa kartulimaad ja okkalist kaerakõrrepõldu.
Hommikul ronis Mart lakaredelile vaatama, kes värseke lume-
le on öösel jälgi teinud. Midagi ei hakanud silma. Lumeväli oli
märkideta nagu puhas paberileht.

«Vanaisa,» tõmbas Mart taati käisest. «Õue peal on meie jäljed,
miks aia taga jälgi ei ole!»

«Metsaelanikud kardavad esimesed olla,» silus vanaisa habet.
«Ega nemad ei julge kunagi värseke lumele kohe jälgi jätta.»
Mart küll ei kartnud esimene olla. Mart läks aia taha ja hüppas
ühel jalal üle kartulipõllu. Siis keksis, kaks jalga koos, natu-

ke mööda kinnisadanud metsateed. Kolmeharulisest männist
vana mahlakaseni tippis Mart lumme kalasabamustri. Ta oleks
valgele vaibale veel rohkem kirju teinud, aga vanaisa hõikas
tuppa sööma.

Õösel nägi Mart unes, kuidas metsloomad pea pöösast välja
pistavad, Mardi jälgi uurivad ja kergendatult ohkavad. Pärast
seda ruttavad nad oma asju ajama. Enam pole vaja reetlikku
lumevaipa karta, sinna on enne neid kirjutatud. Jänesed kalpsa-
sid kartulipõllul paremale ja vasakule, hiired sibasid ühe
rohututi juurest teiseni, rebane vedas sabaga sirget jutti.
Ainult karu ei olnud näha. Kus teda saigi olla. Karud on ju
talvel oma koobastes magamas.

Illustreerinud HELDUR LARETEI

Ema: «Robert, millal sa ometi parandad oma halvad hinded!»

Robert: «Seda on väga raske öelda. Õpetaja hoiab päevikut kogu aeg õpetajate toas kapis.»

Õpetaja: «Mis juhtub kullatükiga, kui see jäetakse õhu kätte!»

Õpilane: «See kaob.»

Õpetaja: «Peeter, miks sa eile puudusid!»

«Meil oli perekonna juurdekasv.»

«Oo, vend või öde!»

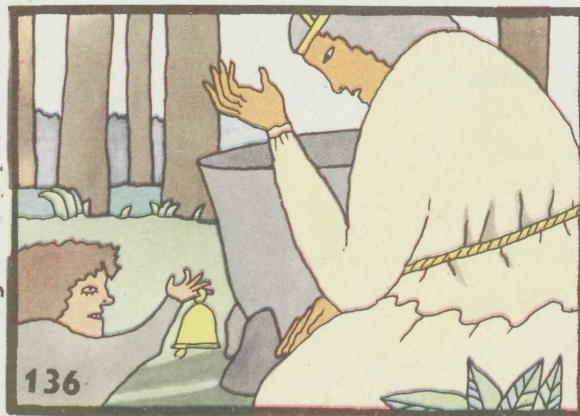
«Mis te nüüd! Ema läks lõpuks ometi mehele!»

«Aitäh sünnipäevakingi eest, tädi Ella!»
«Mis sa nüüd, see on tühiasi.»
«Nii arvasin mina ka, aga ema ütles, et peab ikka tänama.»

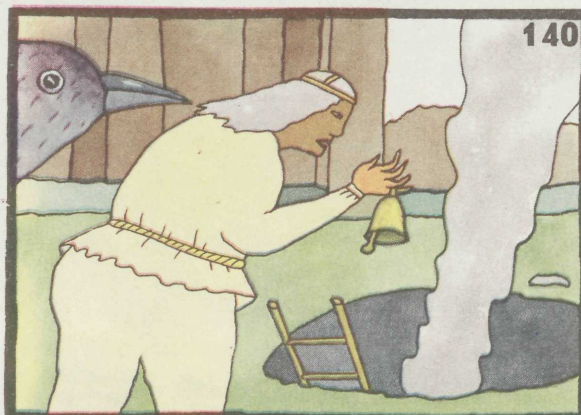
Väike pois vaatab perekonnaalbumit ja küsib korraga emalt: «Kes on see noor brunett musklis mees sinu kõrval sellel pildil!»

«Sinu isa, kui me abiellusime.»

«Ah nii! Ja kes on see paks kiillaspea, kes nüüd meie juures elab?»

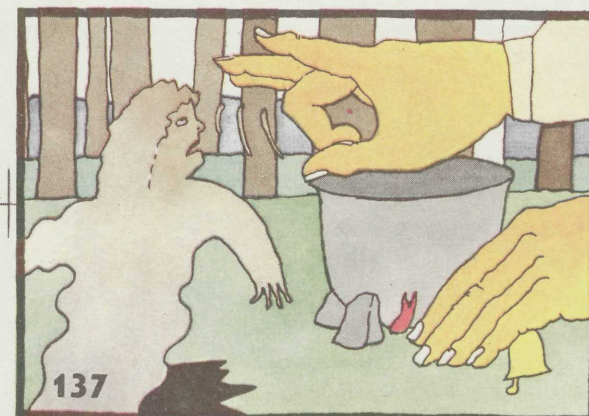
Kui Kalevipoeg valvas, tuli härjapõlvlane taas. Kalevipoeg nõudis kellukese pandiks.

Tihe suits tungis Kalevipojale silma. Kaaren andis nõu: «Kõlista kellukest!» Suits kaduski.

Korraga tuli Kalevipojale kallale suur sääseparv. Sirts lausus mähtalt: «Kõlista kellukest!» Ja sääsed kadusid.

Kangelane lõi sõrmega väiksele mehele otsaette. Härjapõlvlane vajus mürinal maa alla.

Kalevipoeg sattus pimedusse. Hiir sõnas: «Kõlista kellukest!» Ja hiilgama hakkas imelik valgus.

Kalevipoeg puhkas natuke ja jätkas siis põrguteed.

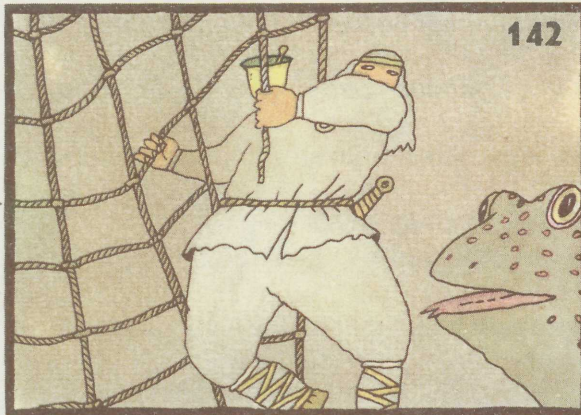
•Nalju

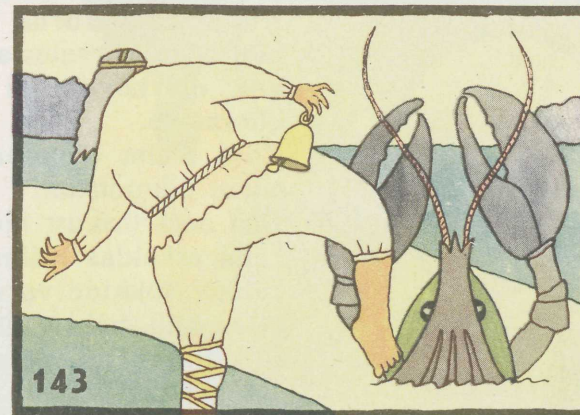
138
Koidu ajal läks Kalevipoeg kohta, kuhu härja-põlvlane oli kadunud.

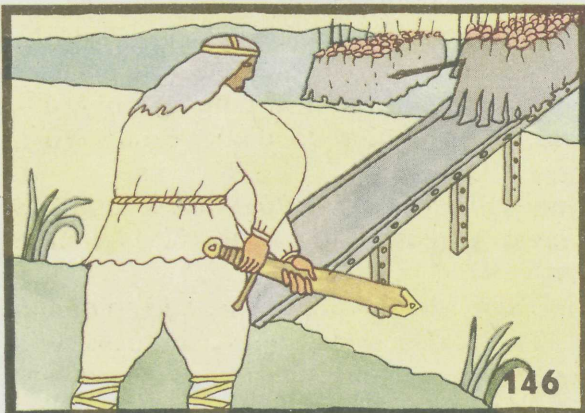
139
Ta tundis ära pörgu sissekäigu. Kannaga põrutas ta vastu maad ja tema ees avanes kuristik.

142
Teel olid risti-rästi võrgud. Konn andis nõu: «Kõlista kellukest!» Ja võrgud kadusid.

143
Kalevipoeg jõudis jõe äärde. Vähk sõnas: «Kõlista kellukest!» Ja jõgi kadus.

146
Ta jõudis laia jõe äärde. Sillal seisis pörgupoiste sõjavägi.

147
Kalevite kange poeg hakkas vaenlast virutama, kiusajaid kolkima. (JÄRGNEB)

«Nimetage ainus loom, keda lõvi kardab!»
«Emalõvi,» vastab Jaan kõhklematult.

«Kui sa suureks kasvad, Juhan, kelleks sa siis saada tahad?»
«Minust saab arst, nagu tahab isa. Siis saab minust advokaat, nagu tahab ema. Ja lõpuks hakkab meremeheks, nagu tahan ma ise.»

«Miks sa nii hilja koolist tuled! Kus sa hulkusid!» käratab isa pojale.
«Õpetaja jättis meid pinginaabriga pärast tunde ja käskis kirjutada 500 korda oma nime.»
«Soo. Aga sinu pinginaabrit nägin juba tunni aja eest jalgpalli mängimas.»
«Tema nimi on Puu, minul Tammesalu.»

«Isa,» ütleb väike poiss, «koolis räägiti meile, et loomad saavad igal aastal uue kasuka.»
«Vaiksemalt, poiss,» sosistab isa, «ema on siinsamas kõrval.»

«Peeter, kas isa peksab sind?»
«Ei, ma olen kümnest vennast noorim ja ta väsib alati enne, kui kord minu kätte jõuab.»

Õpetaja: «Liisa, lahenda ülesanne: sina oled seitsmeaastane, Mari on kaks aastat noorem. Kui vana on Mari?»
«Viieaastane.»
«Õlge, aga kuidas sa lahendasid?»
«Ma käisin eile Mari sünnipäeval.»

TÖNU SEERO Külmapoiss ja Jürist-poiss

«Tere, mina olen Külm,» tutvustas külmapoiss end õues Jürile.

«Tere-tere, mina olen Jüri.»

«Kas sa aimad, mida ma praegu teha tahaksin?»

«Vist midagi huvitavat.»

«Just. Ma tahaksin sind näpistada.»

«Eks sa näpista siis, kui see sinu meelest huvitav on.»

Külma astus Jürile lähemale ning näpistas teda oma teravate küüntega kõrvalestast.

«Ai, nii kõvasti ei tohi!» pahandas poiss ning tõmbas mütsi kõrvadele.

Kuid Külma oli juba hoos ega jätnud järele. Nüüd näpistas ta poissi näpuotstest.

Jüri otsis taskust kindad ning tõmbas need kätte.

Juba askeldas Külma Jüri jalgade juures, kuid ei pääsenud läbi villaste sokkide varvastele ligi.

«Hea küll, hakka nüüd astuma!» käsutas Jüri. Ta oli aru saanud, et Külmast talle sõpra ei ole.

«Ei hakka!» punnis Külma vastu ja näpistas poissi ninast.

Jüri hõõrus kinnastatud käega ninaotsa soojaks.

Külma muutus üha närvilisemaks. «Või et sina ei hooli minu näpistustest!» tusatses ta ning istus lumehange mõtlema.

«Olgu,» otsustas ta siis, «ma võtan su lihtsalt ära.»

«Mind ei saa ära võtta, ma võtan ise kunagi kellegi ära,» vastas Jüri julgelt. Kuid juba ajas Külma käed laiali ja lähenes ähvardavalt poisile. Mida lähemale Külma tuli, seda enam tundis Jüri, kuidas jääne hingeõhk riiete alla poeb.

Poiss ehmus ja hakkas kodu poole jooksma. Põgenedes tundis ta enda turjal Külma lõõtsutavat hingust. Tormakalt lõi Jüri ukse valla ning oligi soojas toas.

Külma, kes talle suure vihinaga järele tuli, ei saanud pidama. Nüüd oli ta toas lõksus. Ta viskles edasi-tagasi, muutus üha väiksemaks ja väiksemaks ning siis, leidnud lukuaugu, vupsas selle kaudu välja. Sinna, kus tema koht oli.

Indiaani muinasjutu järgi

Kõige, kõige tugevam

jutustanud JAAN RANNAP

Oli kord võimas võlur, kellele meeldis supelda. Üskord jões sulistades märkas ta vees hiirt, kes veel vaevu pinnal püsis. Võlur tõstis hiire kaldale ja muutis ta kauniks tütarlapseks. Tüdruk oli nii ilus ja armas, et võlur otsustas talle väarika mehe leida.

«Mine päikesele mehele,» ütles võlur tüdrukule.

«Ei,» vastas tüdruk. «Päikesel pole jalgu ja käed on tal tulised. Terve päeva rändab ta ümber maailma, aga õhtul kaob sootuks. Pealegi tal on juba kaks naist — valgus ja vari.»

«See-eest on päike kõige tugevam,» tähendas võlur.

«Ei, ei. Ma pole kaugeltki kõige tugevam,» segas päike vahele.

«Pilv on tugevam. Kui ta soovib, võib ta mind kinni katta.»

«Võta siis pilv meheks,» ütles võlur tüdrukule.

«Ei,» vastas tüdruk. «Pilv on tume ja vesine. Kellelegi ta ei meeldi,

sest ta teeb kõik märjaks. Ja tal on õel poeg välk.»

«See-eest on pilv kõige tugevam,» tähendas võlur.

«Ma ei ole kõige tugevam,» ütles pilv. «Tuul on tugevam. Kui ta soovib, võib ta mu ära puhuda.»

«Mine siis tuulele,» ütles võlur tüdrukule.

«Ei,» vastas tüdruk. «Tuul muudkui tormab ringi. Kuhu ta puutub, seal on puru taga.»

«See-eest on tuul kõige tugevam,» tähendas võlur.

«Ma ei ole kõige tugevam,» ulus tuul. «Mägi on tugevam. Kui ma vastu teda torman, saan ise haiget. Temal pole viga midagi.»

«Mine siis mäele mehele,» ütles võlur tüdrukule.

«Ei,» vastas tüdruk. «Mägi pole muud kui kivid ja karuohakad. Mis ma niisuguse mehega peale hakkani!»

«Kuid mägi on kõige tugevam,» lausus võlur.

«Ma ei ole kaugeltki kõige tugevam!» kõmistas mägi. «Vennas hiir on tugevam. Kui ta tahab, võib ta mu üleni auklikuks pureda.» «Ehk soovid sa siis hiirele mehele minna!» pakkus võlur tüdrukule.

«Jah,» vastas tüdruk ja naeratas punasilmsele teravate hammastega hiirele. Seepeale muutis võlur tüdruku hiireks tagasi ja noorpaar jooksis rõõmsalt jõe äärest põllule.

Päkapikk

Ühel õhtul jõulude ajal küsis väike Ats isalt: «Kes minu sussi sisse komme paneb?»

Isa vastas, et päkapikk. Ats tahaks päkapikku näha. Isa ütles, et päkapikk käib siis, kui lapsed magavad.

Hiljem, kui isa läks aknalauale pandud sussi vaatama, leidis ta selle seest hiirelõksu.

AARE ASBER, Paide 1. Keskkooli 4.c klassi õpilane

Jõuluvana

Jõuluvana oli Taavil külas. Kui kingikott oli tühjaks jagatud, tuli Taavi veel kord jõuluvana juurde. Ta vaatas jõuluvana käekella ja sosistas: «Minu isal on ka selline kell!»

JANNO LEHTMETS, Paide 3. Keskkooli 4.b klassi õpilane

Minu Pätu

Minu Pätu teeb igasuguseid pahandusi. Hommikul ei lase Pätu mul üles tõusta. Lõuna ajal tilgutab ta suppi mu seelikule. Kui ma emakeele tunnis olen, määrib ta mu näpud tindiseks. Vahel ei lase Pätu mul õigel ajal koolist tulla. Kodus segab ta mul riideid korralikult riidepuule panemast. Tihti peale ajab ta mind õega tülli. Matemaatika kolmed on kõik Pätu süü.

MARIANN NURMESTE, Kilingi-Nõmme Keskkooli 3.b klassi õpilane

Äpardunud päev

Ühel õhtul olin kaua üleval. Hommikul ärkasin suure virisemisega. Pidin ju kooli minema. Koolikoti sain ruttu valmis, kuid sokke ei leidnud kusagilt. Pesemisest polnud aega mõeldagi. Tõmbasin püksid jalga, jope selga ja tormasin trepist alla.

Poolel teel hakkasin kaelast toavõtit otsima. Selgus, et pluusigi polnud seljas, võtmest rääkimata. Jooksin koju tagasi. Sel päeval hilinesin kooli terve tunni.

Vaat mis tähendab õhtul hilja magama minna!

ERGO KUSMIN, Kilingi-Nõmme Keskkooli 4.a klassi õpilane

Toas on esimene asi: tööriided maha ja kodukuub selga. Siis soe jalavann ja hambapesu...

Niisiis põõnutab Kummi edasi. Peagi koidab uude päeva, kui osutid uuesti kahtlusele, hakkab kell äge kerkima. Lendavad kruvimehed, masrattad, üks osuti tabab tuse-onu otse nina otsa. Peale see unesegaseid unesõnu kargab.

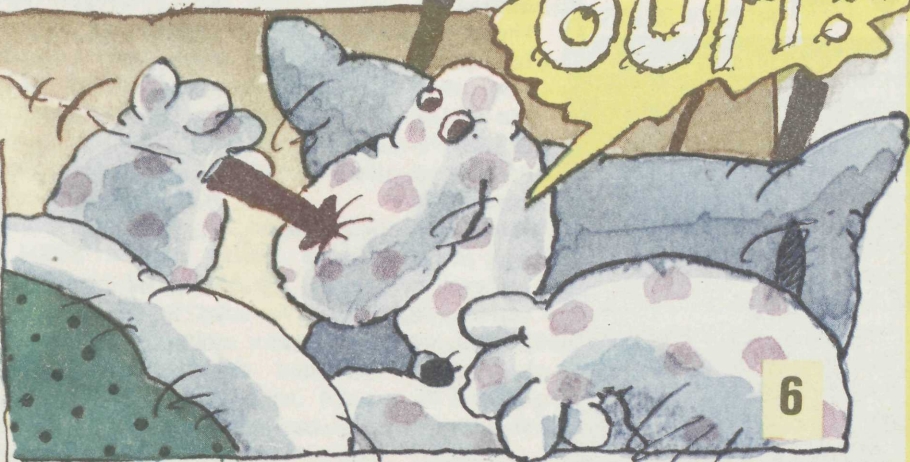
...vana äratuskell keeratakse üles ja heidetakse unehölma. Akna taga algab päev...

Kui osutid uuesti keskööd näitavad, üritab kell heliseda, kuid vana mehhanism ei tee piiksugi...

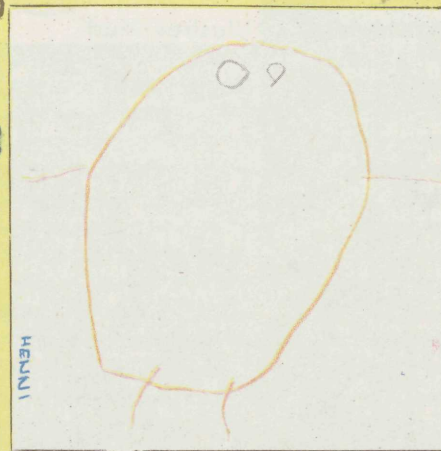
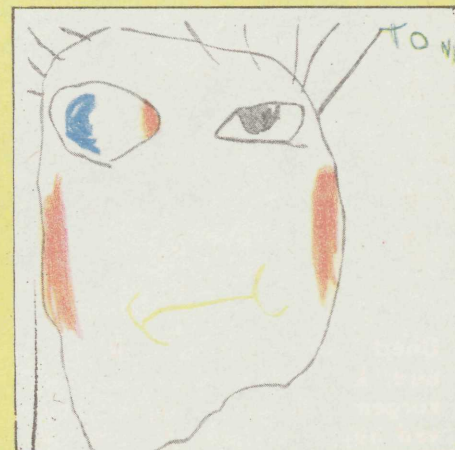
mituse-onu
us päev ja
tteist näita-
edasti täri-
vid ja hamb-
bab Kummi-
pihta, mis-
ena istukile

Joonistatud HILLAR METS

Õhupallipost

Väike Kristi jalutas vanaisaga Tallinna lähedal Rocca al Mares mere ääres. Korraga märkasid nad vee piiril mingit värvilist eset. Lähemale jõudes selgus, et need olid õhupallid, mille külge olid kinnitatud veekindlas pakendis joonistused. Soomes Vantaa linnas Keihäspanuisto 6 asuva lasteaia lapsed olid oma pildid nii teele saatnud. Niimoodi tervitasid nad teisi lapsi ülemaailmse Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni päeva puhul. Avaldame nüüd mõned pildid ajakirja «Postipaunas».

Nii mõnegi pika talveõhtu pühendas Kaaren Kaarel putukate uurimisele. Tarkadest raamatutest sai ta teada, et paljudel hüpsetega edasilükkuvatel putukatel on tagajalgadel võimsad reied. Selliste hüppejalgadega putukad on ritsikalised, tirtsud ja tirdid ning paljud mardikad.

Ühed parimad hüppajad on kindlasti kirbud, kes võivad oma peast ligi sada korda kõrgemale hüpata. Kassi ja inimese kirbud võivad hüpata ligi 33 cm kõrgusele. Rotikirp on hea kaugushüppaja. Talle ei valmista raskusi hüpata kuni 20 cm kõrgusele. Ühes laboratooriumis uurimistööde ajal olivat üks rotikirp hüpanud väsimatult tundide kaupa 600 korda tunnis.

Kirbud elavad meelsasti seal, kus põrandaid ei pesta ega vaipu ei klopita. Kirbud paljunevad nii, et viljastatud munad viskab emakirp endast kaugele eemale ja need satuvad põrandale või maapinnale. Munast väljub usjas vastne, kes vajab niiskust ja seepärast sobib talle hästi mustuses elamine.

17.—18. sajandil oli prantsuse aristokraatide lossides nii palju kirpe, et öukondlased kandsid kaelas erilisi «kirbulõkse». See oli kuldne medaljonitaoline avaga karbike, kuhu kirbud võisid juhuslikult kukkuda.

putukate seas on palju osavaid lendajaid. Nii võivad nätteks kiilid, sirelased (kärbised) ja surulased (suured liblikad) mitte ainult kiiresti lennata, vaid ka õhus ühe koha peal paigal püsida. Surude lennukiirus võib ulatuda üle 50 km tunnis. Mesilased on küll usinad lendajad, kuid nende lennukiirus jääb surude omast kaugemale maha, ulatudes 10—15 km tunnis. Kapsaliblika lennukiirus võib olla 5—8 km tunnis. Örnade läbipaistvate tiibadega kiilassilm ei lenda kiiremini kui 2 km tunnis. Huvitav on see, et suure lennukiiruse juures on näiteks tontsuru tiivalöökide arv ühes sekundis 5—9, mesilasel aga ulatub see 200-ni. Suresäased vehivad oma tiibadega veelgi kiiremini — kuni 1000 korda sekundis.

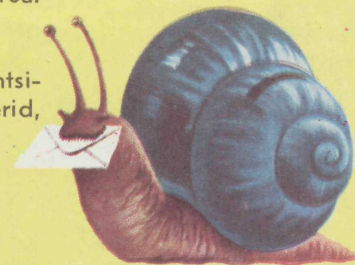

Illustreerinud HILLAR METS

Isemoodi kõne on välja kujunenud jaanimardikatel. Emase jaanimardika tagakehal asub omapärane helendusorgan. Selle helendust põhjustab teatavate ainete hapendumine õhuhapniku toimel. Nende ainete ühinemisel soojust peaaegu ei teki, suurem osa vabanevast energiast (98 protsenti) muutub valguseks. Selle valgusega meelitavad emased jaanimardikad ehk jaaniussid endale peigmehe ligi. Eri-nevalt isastest jaanimardikatest on emased tiivutud ja seetõttu väheliikuvad. Nii süütavadki emased jaanimardikad soo jätkamise plaanidega õhtuti oma pisikesed, kuid heledad lambikesed.

Kirjasõbrad

AUNE ADAMSON, 10a.
202350 Jõgeva mk.
Koogi sjk.
Huvid: muusika, tantsimine, kommipaberid, taskukalendrid.

TIIU EHRLICH, 12a.
202020 Ida-Virumaa
Kohtla-Järve
Ak. Pavlovi 13a—14
Huvid: ümbrikute pildid, muusika.

AVE ROSENTHAL, 9a.
202400 Tartu
Suur-Kaar 39
Huvid: joonistamine, laulmine, muusika, kommi- ja näsupaberid.

MARILIIS TIMMER-
MANN, 9a.
202424 Tartu maakond
Melliste sjk.
Järvekaja talu
Huvid: käsitöö, laulmine, loomapildid.

KRISTINA ORION, 11a.
202600 Põlvamaa
Soesaare küla
Huvid: vanaaegsed ja loomadega postkaardid

MARILI PÄRNPUU, 8a.
203603 Pärnumaa
Pärnu-Jaagupi sjk.
Libatse 4—6
Huvid: aeroobika, kleepsud, postkaardid.

LIINA REBANE, 5a.
202712 Võru maakond
Lasva sjk.
Otsa
Huvid: kommipaberid.

OLVE REINMÄGI, 10 a.
202400 Tartu
Ringtee 3—32
Huvid: «Donaldi»-seeriad, välismaised õllepurgid, ujumine, suusatamine, korvpall.
Kirjutajad saavad mu pildi.

LY PULK, 11a.
202947 Viljandi mk.
Abja-Paluoja
Penuja
Huvid: kleepsud, margid, lugemine.
Ootan kirju kõigilt oma vanustelt mehe- ja naisehakatistelt.

KRISTI KÖRESOO, 13a.
203056 Harjumaa
Kernu sjk.
Kernu 44

Huvid: kergejõustik, laulmine, margid.
Elan maal oma majas.
Olen 167,5 cm pikk ja kaalun 50 kg.

MARTIN KÜTT
202302 Lääne-Virumaa
Väike-Maarja
Ravi 4—16
Huvid: kleepekad, automudelid.

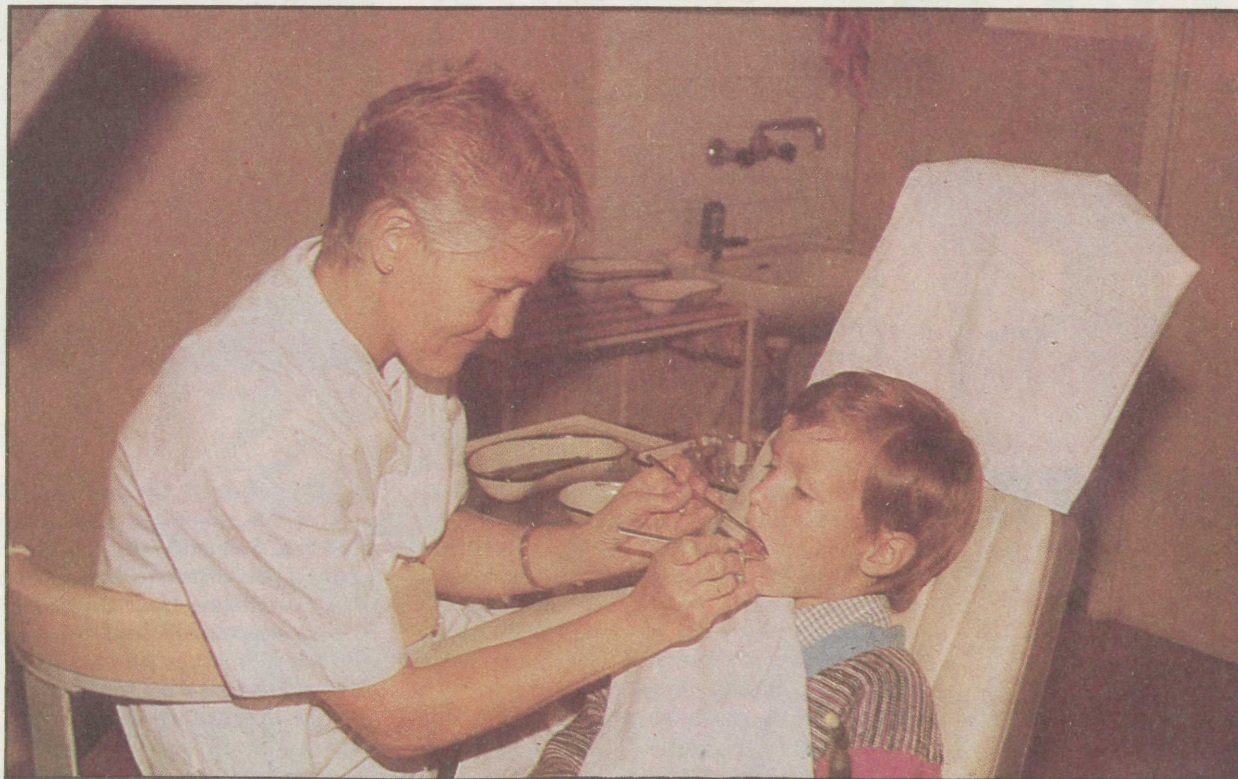

Argade killast ma pole. Aga enne hambaarsti juurde minekut möflen küll, on see käik ikka vajalik. Alati on olnud. «Kes meid kardab, sellele on hambaarst valu teinud,» arvab Tallinna Stomatoloogia Polikliiniku lastedoktor Anne-Liis Kork. «Valu teeme siis, kui auk on suur. Väikest auku pole puurimisel õieti tundagi. Ja et hambaugud suureks ei jõuaks minna, tuleb neile lihtsalt õigel ajal juurde pääseda. Piisab, kui käia oma hambaid kontrollimas kaks korda aastas.»

Piimahambad vahetuvad jäävhammast vastu umbes 12.—13. eluaastaks. Mõni ehk arvab, et kogu eelnev juft selle ajani ei kehti. Kui piimahammas ongi katki, tuleb selle asemele nagunii uus ja terve. Kunaigi see nii juhtubki, aga auk muudkui suureneb. Lõpuks ajab kõva valu polikliinikusse ja siis on puurimine hirmus. Lohutuseks peab ütleva, et ega arstid meelega kellelegi haiget tee, vastupidi. Kui augu parandamine väga hirmus tundub, tuimendab arst hamba ära. Siis jääb puurimisvalu palju väiksemaks. Rohud võetakse appi ka siis, kui purihammast millegipärast välja on vaja tõmata. Piimahammastega on lugu nii, et mida vanemaks laps saab, seda väiksemaks ja nõrgemaks muutub piimahamba juur, kuni see lõpuks kaob ja hamba iseenesest lahti laseb. Nõnda et: mida vanemalt veel kindlalt püsivat piimahammast välja tõmbama lähed, seda vähem tasub seda toimingut peljata.

Aga nüüd on valust küllalt räägitud. Nüüd räägime sellest, kuidas augu tekijaid üle kaaluda, nõnda et need oma tööd teha ei saaks. Selleks on olemas lihtne vahend — hambahari. «Pesta tuleb hambaid vähemalt kaks korda päevas. Ning iga söögikorra järel tuleks suu kergelt ära loputada,» soovib doktor

Et hambaarst ei teeks valu

Doktor Siiri Mäenurmel on parajasti vastuvõtt.

Pildistanud TIIT KOHA

Anne-Liis Kork. Pesemine ei tähenda seda, et hari poeb korraks suhu ja sealt siis niisama kiiresti välja. Kõigepealt tuleb endale muretseda korralik paraja suurusega hari. Sellega peab hommikul ja õhtul hambad piinliku hoolega üle nühkima, ikka ringikujuliste liigutustega ja igemete poolt alustades. Ühtviisi seest- ja väljastpoolt. Kui harjaga pestud, jõuab kord jämeda niidi kätte. Seda kahe hamba vahelt mööda hamba pinda libistades saab kätte viimasedki toidujäätmad. Kogu töö võtab aega umbes kümme minutit.

Ja see aeg oleks peaaegu maha visatud, kui puhaste hammastega kohe jälle toidu või veel hullem — magusa kallale asuda. Sest bakterid armastavad magusat üle kõige, hakkavad selles kohe paljunema ja toodavad hapet, mis õige augutekitaja ongi. Mõni ehk ütleb, et tema küll toidu vaheaegadel magusat ei söö, puuvilja ainult, ja joogiks mahla. Aga suhkrut sisaldavad needki. Kui janu piinab, sobib «Värsk» ja tavaline keedetud vesi. Kommide, kookide ja jäätise kohta arvab doktor, et hammaste jaoks on kõige õigem,

kui magusaisu süüakse täis kord nädalas.

Oma laiskadest harjumustest loobuda on raske. Õhtul väsimusest ümber kukkudes tundub vahel päris võimatu hambaharjale aega raisata, ja kes meist ei tahaks vahel karistamatult komme näksida. Doktor arvab lohutuseks, et hammaste õige hooldamise oskus ei saagi tulla üleöö. Aga harjutama peab küll kohe hakkama. Et selleks ajaks, kui purihambad suus, oskaks neid ka hooliga hoida.

INGRID RENSER

KALAKOTKAS

Seda tuleb ikka ette, et üks loom endale teise looma järgi nime saab. Nii räägib rahvas hundikoerast ja hiireviust, kassikakust ja kalakajakast. Muidugi ei pea see alati tähendama, et üks loom teist just sööks. Kuid üsna sageli võib küll juba looma nimetusest ära arvata, mille või kelle järele tal tühja kõhuga isu käima hakkab. Kui konnakotkas kütib konni muuhulgas, siis kalakotkas on tõeliselt kalakotkas ega murra kalatoidule truudust kunagi. Kalakotkas aina kalastab ja on sellepärast otsekui aheldatud veekogude külge.

Järvede ja merelahtede, kalatiikide ja üleujutatud jõeluhtade kohal laiutab ta oma pikki, nurkjalt veidike tahapoole käärdunud tiibu. Kui ta puhkama või vahipostile istub, siis enamasti kah kuhugi vee äärde, nii et hele rinnaesine ja kaunis valge kuklasulestik kaugele paistavad. See, kel õnneks läheb kalakotkast ligidalt või võimsa binokli varal silmitseda, näeb ka väikesevõitu musta konksjat nokka ja halle jalgu. Vägevad küünised, mis valmis kalaturja neljast küljest kahmama, vist siiski kaugele ei paista.

Eestis ei ela kalakotkaid palju — hea, kui mõnikümmend paari üle kogu maa, ja ikka seal, kus järved või kalakasvandused — Peipsi ja Võrtsjärve kandis, Võrumaal, mõnel pool Põhja-Eestis, Saare- ja Hiiumaal. Kalakotkast kui liiki tuntakse muidu igal pool maailmas, kus leidub kala ja on vähegi sobivad olud, tema ei ole seotud mõne kindla paiga või piirkonnaga. Tingimata järve kaldal ei tarvitse kalakotka pesapuu olla, see võib seista kuskil metsa rüpes või rabas kuni kümme kilomeetrit veest eemal. Kui ikka seisab seal see puu, sest ega neid sobivaid puid nii lihtne leida olegi.

Kalakotkas ehitab oma pesa päris puuladva tippu, nii et oksad ei ulatu

Vanalind koos pojaga pesal.

Pildistanud PERTTI SAUROLA

pesaplatvormist kõrgemale. Noores metsas või raiestikul selliseid naljalt ei kasva. Sedamööda, kuidas metsad kaovad, on inimene hakanud puude otsa kunstlikke pesaaluseid ehk tehispesi rajama. Mõnel pool Soomes näiteks ei leidugi enam kalakotkaste endi poolt ehitatud looduslikke pesi. Ei ole lihtsalt pesapuid. Nii tuleb mõnel kõrgel puul lihtsalt latv ära saagida ja sinna tehispesa teha. Ka Eestis pesitsevad mõned kalakotkapaarid tehispesades, mis on üles seadnud meie kotkamees Einar Tammur. Kotkaste elujärje parandamiseks pidi Einar mõned aastad tagasi koguni ainulaadse kooperatiivi asutama, nimeks «Kotkas».

Kalakotkas jõuab kodujärvedele kevadise suurvee ajal aprillis. Pärast seda hakataksegi kodu sättime, et mai keskel need kolm-neli muna munetud ja pojad, kui kõik hästi läheb, juulikuu algul tuule tiibadesse saaksid. September on juba äralennukuu.

Jahilennul liugleb kalakotkas vee kohal umbes paari-kolmekümne

meetri kõrgusel. Vaikse ilmaga on jaht tulusam, sest siis vesi ei virvenda ja kalad hakkavad paremini silma. Kotkas haarab kord märgile võetud kala sööstult ja see kala võib õige suur olla. Kahekilone havipurakas on ju ometi raskem kui kalastaja ise! Alutagusel nägin kord kalakotka pesa küljes tamiilipidi kõikumas poolikut õngelatti, mis sinna oli toodud koos kalaga.

Kalakotkas on õige väike kotkas. Sellest on aru saanud ka mõned suuremad röövlinnud, kotkale tülikaim neist on kassikakk. Ent tõsisemaks ohuks kui looduslikud vaenlased on olnud inimese inetu komme solkida kalakotka toidulaud ja selle puhastamisega üksikud või väike kooperatiiv juba toime ei tule. Selle töö peame ära tegema meie kõik üheskoos.

Kalakotka pildid, mis siin näha, andis «Tähekesel» tarvis soome kalakotkaste uurija ja abimees ornitoloog Pertti Saurola.

Kalakotka poeg pesas.

Pildistanud PERTTI SAUROLA

FRED JÜSSI

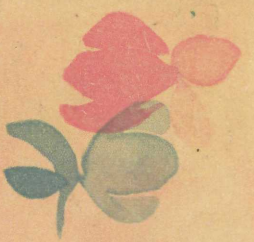
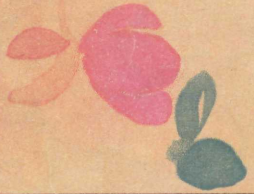
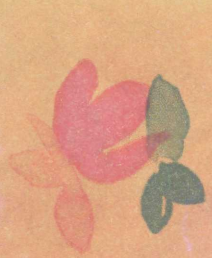
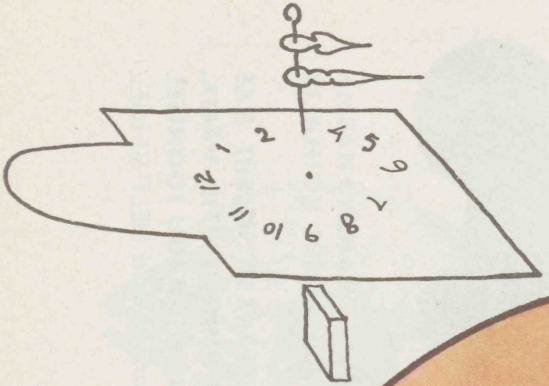
Ajanäitaja

KÄSITÖOLEHEL ON KAKS ERINEVA VÄLJANÄGEMISEGA AJANÄITAJAT. ÜKS MEENUTAB VANAVANAEMA SEINAKELLA, TEINE TALLINNAS PÜHAVAIMU KIRIKU SEINAL ASUVAT. VIIMASELT ON SUL VÕIMALIK ÕPPIDA KA ROOMA NUMBREID.

KÕIGEPEALT VALI, KUMB KELLADEST SULLE ROHKEM MEELDIB, SIIS KLEEBI KÄSITÖOLEHT KAS PAKSEMALE PAPERILE VÕI ÕHEMALE PAPILE JA LÕIKA KELLA NUMBRILAUD NING OSUTID VÄLJA. OSUTID KINNITA NUMBRILAUALE NÕÖPNÕELA, KUMMITÜKI VÕI KORGI ABIL NII, NAGU JOONISEL NÄIDATUD, JA AJANÄITAJA ONGI VALMIS.

Joonistanud HELI VEIGEL

24

12

23

11

10

22

13

1

14

2

21

9

15

3

20

8

16

4

19

7

18

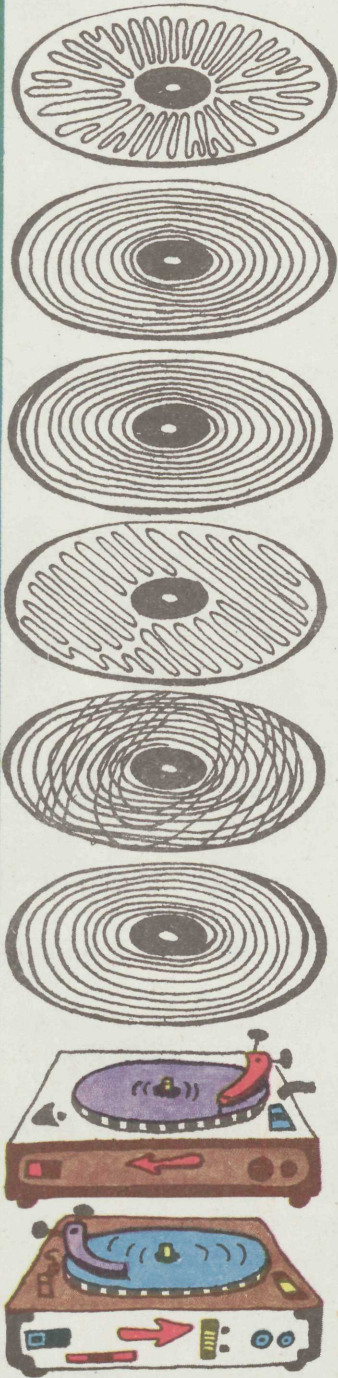
6

17

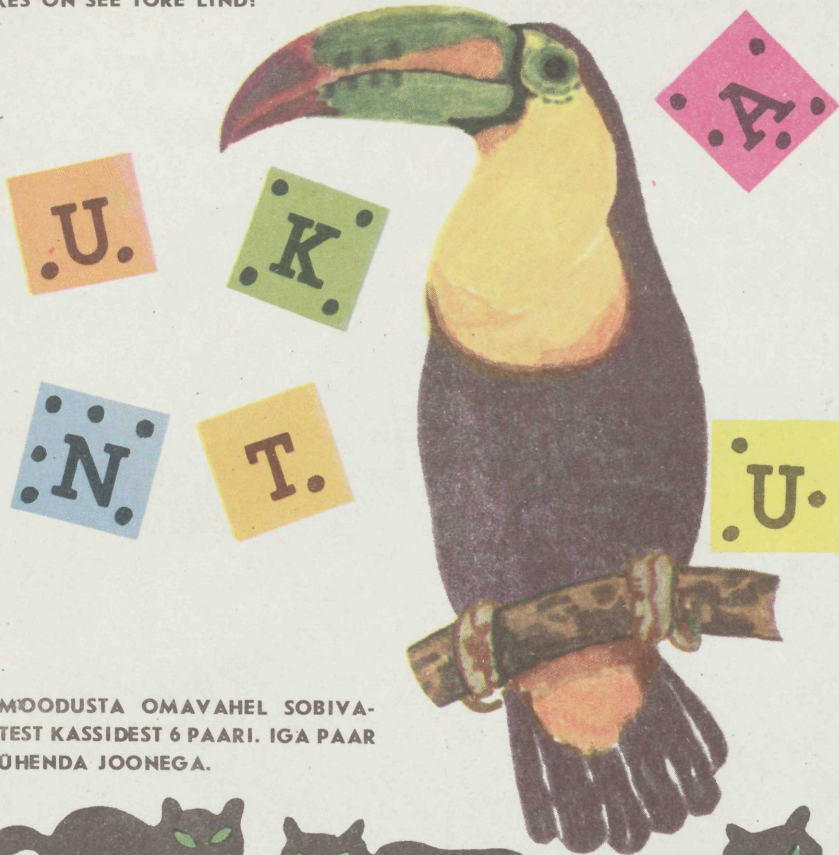
5

LEIA KUMMAGI GRAMMOFONI JAOKS SOBIV PLAAT.

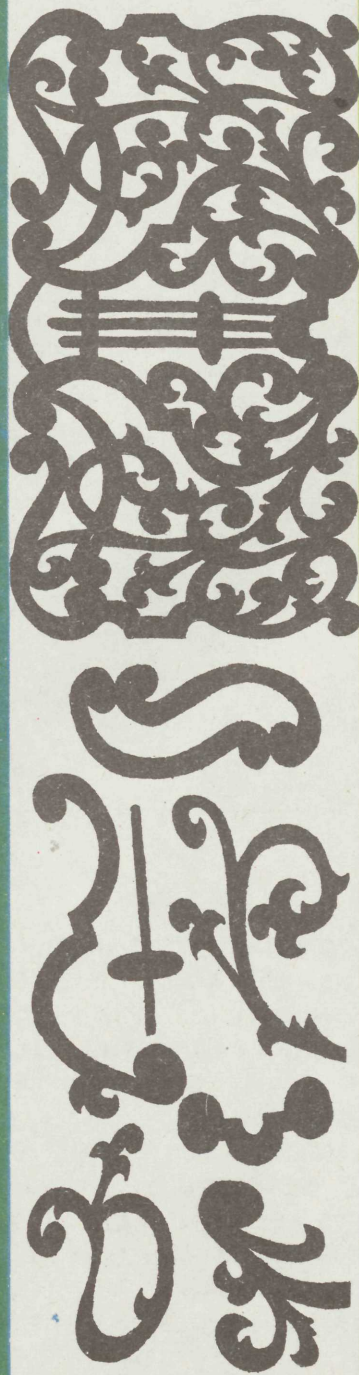
KES ON SEE TORE LIND!

MÕODUSTA OMAYAHEL SOBIVATEST KASSIDEST 6 PAARI. IGA PAAR ÜHENDA JOONEGA.

LEIA MUSTRI SEEST ERALDI VÄLJOOJONISTATUD OSAD.

Joonistanud KURTI VOOL

Lasteajakiri «Täheke» nr. 1. 1992. Ajakiri asutatud jaanuaris 1960. Ilmub kord kuus. Toimetuse aadress: Tallinn 200 109, Pärnu mnt. 67-a. Toimetuse käsikirju ei tagasta.

Esikaanel TARMO VAARMETSA joonistus.

Kolleegium: E. Haamer, R. Järvi, E. Mardi, H. Mänd, K. Pajus, H. Rattiste, V. Variksaar. Telefonid: peatoimetaja E. Mardi 681-495, vastutav sekretär V. Variksaar 681-497, vanemtoimetaja J. Rannap 681-497, kunstiline toimetaja J. Tammsaar 681-400, toimetaja I. Renser 681-496, sekretär-masinakirjutaja A. Kuuskemaa 681-400.

Laduda antud 29. 11. 1991. Trükkida antud 20. 12. 1991. Trükiarv 47 500. Osetpaber nr. 1. 60x90/8. Trükipoognaid 2. Arvestuspoognaid 2,91. Tingvärvitõmmiseid 8,0. Tellimise nr. 5191. Tallinna Ajakirjandustrükikoda, Tallinn 200 090, Pärnu mnt. 67-a.

ENDISAJA TALULAPSED TIIA TOOMET

Illustreerinud MARE HUNT

LAPSED POLE ALATI NIIMOODI ELANUD NAGU PRAEGU. SAJA AASTA EEST ELAS ENAMUS LAPSI MAAL TALUDES. LINNAD OLID SIIS PALJU VÄIKSEMAD JA LINNU OLI VÄHEM KUI PRAEGU. TUHANDE AASTA EEST POLNUD EESTIMAAL VEEL ÜHTKI LINNA. LAPSI OLI AGA KÜLL, LAPSI ON ALATI OLNUD. KÕIK LAPSED ELASID SIIS MAAL, OLID MAALAPSED, TALULAPSED.

ENDISAJA TALULASTE ELU OLI HOOPIS TEISTSUGUNE KUI PRAEGUSAJA LINNALASTEL. TALUPERED OLID TAVALISELT SUURED, ÜHE KATUSE ALL ELAS KOOS PALJU ERI VANUSES INimesi JA KA LAPSI OLI PERES PALJU. LASTE KASVATAMISEGA JA KANTSELDAMISEGA KEEGI ERALDI EI TEGELNUD, TÄISKASVANUTEL OLI NIIGI TÖÖD KÜLLAGA. LAPSED KASVASID ISE, SUURTE INIMESTE KÕRVAL. JÄLGISID NENDE

TEGEMISI, KUULASID NENDE JUTUAJAMISI, UURISID NENDE SILMAVAADET. JÄTSID MEELDE, PANID KÕRVATAHA, TEGID JÄRELE, RÄAKISID JÄRELE. ÜSNA VARAKULT PANDI LAPSEDKI TÖÖLE: NOOREMAID ÖDESID-VENDI HOIDMA, HANEKARJASEKS, SEAKARJASEKS, LEHMAKARJASEKS.

UMBES KOLMSADA AASTAT TAGASI ASUTATI EESTIS ESIMESED TALURAHVAKOOLID. SESTPEALE PIDID KA MAALAPSED PAARIL TALVEL KOOLIS LUGEMIST, KIRJUTAMIST, REHKENDAMIST JA PIIBLILUGU ÕPPIMA. OMETI JÄI LASTEL TÖÖ JA ÕPPIMISE KÕRVAL KA HÕLBUJA MÄNGUAEGA. KUIDAS SIIS MUIDU. LAPSED ON IKKA LAPSED, IGAL AJAL, ILMA MÄNGUTA NAD LIHTSALT EI KASYA. JA ILMA MÄNGUASJADETA.